

Nr 17.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99); given Stockholms slott den 3 januari 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändring i familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99).

G U S T A F A D O L F .

Allan Vougt.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Genom förordning den 26 maj 1950 (nr 188) utfärdades bestämmelser angående provisorisk förhöjning av familjepeningen enligt familjebidragsförordningen att gälla under budgetåret 1950/51. Förhöjningen var föranledd av ett förslag från försvarets socialbyrå till vissa ändringar i familjebidragsförordningen, vilket förslag nu synes böra genomföras. Här föreslås i detta syfte dels en mera slutlig reglering av familjepeningens belopp dels ock ändring i vissa andra avseenden av familjebidragsförordningen.

Familjepeningens maximum föreslås sålunda ytterligare höjt med kronor 0:25 respektive 0:10 för dag för vissa kategorier av familjemedlemmar. Vidare föreslås förhöjning av de maximibelopp, med vilka näringsbidrag såväl för upprätthållande av rörelse som för nedlagd rörelse kunna utgå, ävensom förhöjning av begravningsbidragens belopp. Skyldigheten för familjebidragsnämnd att inhämta tillsynsmyndighetens medgivande i vissa fall föreslås skola upphävas.

Slutligen föreslås vissa författningsändringar, som ansluta till de nu nämnda förslagen eller eljest med hänsyn till vunnit erfarenhet funnits erforderliga.

Förslag

till

Förordning

om ändring i familjebidragsförordningen den 29 mars 1946
(nr 99).

Härigenom förordnas att 1 § 2 och 3 mom., 6 §, 12 § 3 mom., 13 §, 14 § 4 mom., 15, 17 och 19 §§, 28 § 1 mom. samt 39 § familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att 2 § 3 mom. förordningen skall upphöra att gälla¹.

(Nuvarande lydelse.)

1 §.

2 mom. Vad i 20 § stadgas skall gälla allenast, när krigsavlöningsreglementet äger tillämpning; *Konungen äger dock* förordna, att bestämmelserna i 20 §, i vad de avse långtidslön, skola äga tillämpning under tid, då värnpliktiga äro inkallade jämlikt 27 § 2 mom. värnpliktslagen.

3 mom. Konungen äger föreskriva, att under tid, då värnpliktiga äro inkallade enligt 27 § 2 mom. eller 28 § 1 mom. värnpliktslagen, bestämmelserna i denna förordning skola, med de inskränkningar som finnas påkallade, äga tillämpning jämväl å krigsfrivilliga och annan personal, som tjänstgör vid krigsmakten.

Konungen må — — — åtnjuta familjebidrag.

2 §.

3 mom. Om rätt till familjebidrag för den som under militärtjänstgöring ådragit sig kroppsskada är särskilt stadgat.

(Föreslagen lydelse.)

1 §.

2 mom. Vad i 20 § stadgas skall gälla allenast, när krigsavlöningsreglementet äger tillämpning. *Ändock att nämnda reglemente icke äger tillämpning äger Konungen* förordna, att bestämmelserna i 20 §, i vad de avse långtidslön, skola äga tillämpning under tid, då värnpliktiga äro inkallade jämlikt 27 § 2 mom. eller 28 § 1 mom. värnpliktslagen.

3 mom. Konungen äger föreskriva, att bestämmelserna i denna förordning skola, med de inskränkningar som finnas påkallade, äga tillämpning å värnpliktiga jämväl i andra fall än i 1 mom. avses ävensom å krigsfrivilliga och annan personal, som tjänstgör vid krigsmakten.

Konungen må — — — åtnjuta familjebidrag.

¹ Senaste lydelse av 6 § 2 och 3 mom., se 1947: 237.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

6 §.

1 mom. Familjepenning utgår med högst så stort belopp för dag, som för en var av nedan angivna ortsgupper upptages i följande tariff:

	1	2	3
Ortsgrupp	För hustru och fränskild hustru ävensom — därest värnpliktig icke sammanlever med hustru eller hustrun, med vilken han sammanlever, är arbetsoförmögen — för annan familjemedlem, som förestår hemmet åt värnpliktig med hemmavarande familjemedlem under 16 år	För annan familjemedlem över 16 år än som avses i kol. 1	För annan familjemedlem under 16 år än som avses i kol. 1
	kronor	kronor	kronor
I ..	2: 75	1: 40	1: 10
II ..	3: —	1: 65	1: 20
III ..	3: 25	1: 90	1: 30

6 §.

Familjepenning utgår för familjemedlem som omnämnes i 3 § med högst nedanstående belopp för dag:

Kronor

- 1) För hustru och fränskild hustru ävensom — därest värnpliktig icke sammanlever med hustru eller hustrun, med vilken han sammanlever, är arbetsoförmögen — för annan familjemedlem, som förestår hemmet åt värnpliktig med hemmavarande familjemedlem under 16 år 3: 75
- 2) För annan familjemedlem över 16 år än som avses under 1) 2: —
- 3) För annan familjemedlem under 16 år än som avses under 1) 1: 50

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå enligt kolumn 1 i tariffen, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå med högst 3 kronor 75 öre för dag, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.

2 mom. Familjepenning utgår efter den ortsgrupp, till vilken den kommun är att hänföra, som enligt vad i 27 § stadgas skall utgiva beloppet. I fråga om kommunernas hänförande till ortsgrupp skall tillämpas den indelning i ortsgupper, som enligt lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering var gällande vid utgången av år 1947.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

3 mom. I fråga om ort, vilken gränisar till ort i högre ortsgrupp, äger Konungen med avscende å visst intill gränsen liggande område på därom av vederbörande kommun gjord framställning förordna, att familjepenning, som enligt vad i 27 § stadgas skall utgivas av den kommun, inom vilken området är beläget, skall förhöjas med hälften av skillnaden mellan familjepeningen i kommunen i den högre ortsgruppen och familjepeningen i den kommun, inom vilken området är beläget.

12 §.

3 mom. Vid bestämmande ----- för bränslekostnader.

Därest ombyte ----- ombytet av bostad.

I fråga om värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd), må vid bestämmandet av bostadsbidrag enligt denna paragraf hänsyn icke tagas till större bostadskostnad än som svarar mot hyran å orten för bostad om ett rum och kök, där ej i särskilt fall tillsynsmyndigheten medgiver, att bostadsbidraget bestämmes med hänsyn till hyran å orten för bostad om två rum och kök.

13 §.

1 mom. Familjepenning utgår från och med inryckningsdagen till och med dagen för tjänstgöringens upphörande (utryckningsdagen). Har tjänstgöringen varat minst trettio dagar, skall bidrag utgå för ytterligare fem dagar; dock att till värnpliktig, som fullgjort tjänstgöring jämlikt 27 § 1 mom. värnpliktslagen, endast må utgå bidrag för resdagar utöver in- och utryckningsdagar.

12 §.

3 mom. Vid bestämmande ----- för bränslekostnader.

Därest ombyte ----- ombytet av bostad.

I fråga om värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd), må vid bestämmandet av bostadsbidrag enligt denna paragraf, där ej i särskilt fall tillsynsmyndigheten annat medgiver, hänsyn icke tagas till större bostadskostnad än som svarar mot hyran å orten för bostad om två rum och kök.

13 §.

1 mom. Familjepenning utgår under tjänstgöringstiden. Har tjänstgöringen varat minst trettio dagar, skall familjepenning utgå för ytterligare fem dagar; dock ej efter tjänstgöring jämlikt 27 § 1 mom. värnpliktslagen.

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

Bostadsbidrag för bostad i den värnpliktige eller hans hustru tillhörig fastighet samt bostadsbidrag jämlikt 10 § utgår, beräknat för tjänstgöringsdag, under tiden från och med inrykningsdagen till och med dagen för tjänstgöringens upphörande. Bostadsbidrag i annat fall än nu sagts utgår till gäldande av utgifter, vilka förfalla från och med inställelsedagen, och uppbäres, där ej Konungen annorlunda förordnar, till och med utgången av den månad, under vilken tjänstgöringen upphört, dock att om bostadsbidrag jämlikt 9 § kommer att till beloppet understiga det bidrag, som skulle hava utgått, därest detsamma beräknats för tjänstgöringsdag, skillnaden utgår vid tjänstgöringens slut.

Om särskilda skäl därtill föranleda, må familjepenning utgå för högst tjugu dagar och bostadsbidrag för högst trettio dagar utöver de i första och andra styckena stadgade tider, därvid dock i fråga om bostadsbidraget skall gälla att, därest sådant bidrag utgått för längre tid än som motsvarar den värnpliktiges tjänstgöring, det överskjutande antalet dagar skall medräknas i den tid, för vilken förlängt bidrag beviljas. Vad sålunda stadgats skall dock i fråga om värnpliktig, som fullgjort tjänstgöring jämlikt 27 § 1 mom. värnpliktslagen, äga tillämpning allenast därest tjänstgöringen upphört tidigare än som vid tjänstgöringens början kunde förut sättas.

Bostadsbidrag för bostad i den värnpliktige eller hans hustru tillhörig fastighet utgår, beräknat för tjänstgöringsdag, under tjänstgöringstiden.

Bostadsbidrag enligt 9 § i annat fall än i andra stycket sägs och bostadsbidrag enligt 11 § 2 mom. utgår till gäldande av utgifter, vilka förfalla under tjänstgöringstiden, dock att om sådant bostadsbidrag kommer att till beloppet understiga det bidrag, som skulle hava utgått, därest detsamma beräknats för tjänstgöringsdag, skillnaden utgår vid tjänstgöringstidens slut.

Bostadsbidrag enligt 10 § utgår från tjänstgöringstidens början till utgången av den månad under vilken tjänstgöringstiden utlöper.

Bostadsbidrag enligt 11 § 1 mom. utgår för kostnader för flyttning, som verkställts under tjänstgöringstiden.

2 mom. Om särskilda skäl därtill föranleda, må familjepenning utgå för högst tjugu dagar och bostadsbidrag enligt 9 §, 10 § och 11 § 2 mom. för högst trettio dagar utöver de i 1 mom. angivna tiderna, därvid dock i fråga om bostadsbidrag skall gälla, att, därest sådant bidrag utgått för längre tid än som motsvarar tjänstgöringstiden, det överskjutande antalet dagar skall medräknas i den tid, för vilken förlängt bidrag beviljas.

Bostadsbidrag enligt 11 § 1 mom. må, om särskilda skäl därtill äro, utgå jämväl för kostnader för flyttning, som verkställts inom trettio dagar efter tjänstgöringstidens slut.

Vad ovan i detta moment stadgats skall dock i fråga om värnpliktig,

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

För tid, under vilken värnpliktig åtnjuter tidsbegränsad ledighet utan krigslön (penningbidrag), må familjepening och bostadsbidrag ej utgå; dock att, om särskilda skäl äro för handen, familjepening må beviljas högst till och med tjugonde dagen samt bostadsbidrag högst till och med trettionde dagen efter ledighetens början.

2 mom. Storleken av familjepening och bostadsbidrag enligt 1 mom. tredje och fjärde styckena bestämmas med hänsyn till föreliggande behov.

3 mom. Om den värnpliktige avlidit, utgå familjepening och bostadsbidrag till och med månaden näst efter den under vilken dödsfallet blivit kunnigt. Lika med tjänstgöring anses krigsfångenskap. Har den värnpliktige anmälts såsom saknad och är ej uppenbart, att han rymt, må ock bidraget tills vidare utgå.

14 §.

4 mom. Bidrag må utgå med högst tio kronor för dag. Vid bestämmande — — — — — arbetskraftens avlönande.

15 §.

Därest hinder — — — — — (tjänstgöring i en följd).

Näringsbidrag enligt denna paragraf må beviljas med högst etthundra kronor för månad. Utan tillsynsmyndighetens medgivande må sådant bidrag icke beviljas med belopp, som tillsammans med utgående familjepening och bostadsbidrag överstiger trehundra kronor i månaden.

17 §.

Den, som uppbär näringsbidrag jämlikt 14 §, äger ej erhålla annat

som fullgjort tjänstgöring jämlikt 27 § 1 mom. värnpliktslagen, äga tillämpning allenast därest tjänstgöringen upphört tidigare än som vid tjänstgöringens början kunde förutsättas.

Storleken av familjepening och bostadsbidrag, som i detta moment avses, bestämmas med hänsyn till föreliggande behov.

3 mom. Beträffande vad som avses med tjänstgöringstid meddelar Konungen närmare föreskrifter.

14 §.

4 mom. Bidrag må utgå med högst femton kronor för dag. Vid bestämmande — — — — — arbetskraftens avlönande.

15 §.

Därest hinder — — — — — (tjänstgöring i en följd).

Näringsbidrag enligt denna paragraf må beviljas med högst etthundra femtio kronor för månad.

17 §.

Den, som uppbär näringsbidrag jämlikt 14 §, äger ej erhålla annat

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

slag av familjebidrag än sjukbidrag och begravningsbidrag. *Vid valet mellan de bidragsformer, som kunna ifrågakomma, skall, om förutsättningar för beviljande av näringsbidrag jämlikt 14 § äro för handen, denna form av bidrag äga företräde framför familjepenny och bostadsbidrag.*

slag av familjebidrag än sjukbidrag och begravningsbidrag.

19 §.

Har familjemedlem, som avses i 3 § a), avlidit och ägde den värnpliktige vid tiden för dödsfallet uppbära familjepenny för familjemedlemmen eller åtnjöt den värnpliktige vid nämnda tidpunkt näringsbidrag som i 14 § sägs, skall begravningsbidrag tillerkännas den värnpliktige. Sådant bidrag utgår med *tvåhundrafemtio* kronor för hustru och med *ett hundrafemtio* kronor för barn eller adoptivbarn.

28 §.

1 mom. Kommun, varest den värnpliktige å inryckningsdagen hade sin bostad, är, i avvidan på att annan kommun slutgiltigt åläggas betalningsskyldighet jämlikt 27 § för den värnpliktige tillkommande familjebidrag, skyldig att förskjuta familjebidrag, vartill den värnpliktige är berättigad. *Familjepenny, som förskjutes enligt detta moment, skall bestämmas efter ordsgrupp I.*

39 §.

Sådant medgivande, som avses i 3 § andra stycket, 6 § 1 mom. andra stycket, 9 § 2 och 3 mom., 11 § 1 mom. andra stycket, 12 § 3 mom. tredje stycket, 14 § 1 mom., 15 § första stycket eller 15 § andra stycket, lämnas av tillsynsmyndigheten på an-

19 §.

Har familjemedlem, som avses i 3 § a), avlidit och ägde den värnpliktige vid tiden för dödsfallet uppbära familjepenny för familjemedlemmen eller åtnjöt den värnpliktige vid nämnda tidpunkt näringsbidrag som i 14 § sägs, skall begravningsbidrag tillerkännas den värnpliktige. Sådant bidrag utgår med *femhundrafemtio* kronor för hustru och med *tvåhundrafemtio* kronor för barn eller adoptivbarn.

28 §.

1 mom. Kommun, varest den värnpliktige å inryckningsdagen hade sin bostad, är, i avvidan på att annan kommun slutgiltigt åläggas betalningsskyldighet jämlikt 27 § för den värnpliktige tillkommande familjebidrag, skyldig att förskjuta familjebidrag, vartill den värnpliktige är berättigad.

39 §.

Sådant medgivande, som avses i 3 § andra stycket, 6 § andra stycket, 9 § 2 och 3 mom., 11 § 1 mom. andra stycket, 12 § 3 mom. tredje stycket, 14 § 1 mom. eller 15 §, lämnas av tillsynsmyndigheten på ansökan av familjebidragsnämnd. Med-

(Nuvarande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

sökan av familjebidragsnämnd. Medgivande lämnas för viss tid eller tills vidare. När skäl därtill äro, må medgivandet av tillsynsmyndigheten återkallas.

Har familjebidragsnämnd vägrat att hos tillsynsmyndigheten göra ansökan om medgivande, som avses i 3 § andra stycket, äger den värnpliktige ävensom sådan anhörig eller husföreståndarinna som där sägs göra ansökan direkt hos tillsynsmyndigheten. I övriga i första stycket avsedda fall tillkommer sådan rätt den värnpliktige samt familjemedlem, som av den värnpliktige angivits såsom betalningsmottagare för bidraget, ävensom, därest annan än den värnpliktige hos familjebidragsnämnd gjort ansökan om bidrag, sökanden.

givande lämnas för viss tid eller tills vidare. När skäl därtill äro, må medgivandet av tillsynsmyndigheten återkallas.

Har familjebidragsnämnd *icke funnit skäl* att hos tillsynsmyndigheten göra ansökan om medgivande, som avses i 3 § andra stycket, äger den värnpliktige ävensom sådan anhörig eller husföreståndarinna som där sägs göra ansökan direkt hos tillsynsmyndigheten. I övriga i första stycket avsedda fall tillkommer sådan rätt den värnpliktige samt familjemedlem, som av den värnpliktige angivits såsom betalningsmottagare för bidraget, ävensom, därest annan än den värnpliktige hos familjebidragsnämnd gjort ansökan om bidrag, sökanden.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1951; dock att i fråga om värnpliktig, som inryckt till tjänstgöring senare än den 27 maj 1951, stadgandet i 12 § 3 mom. sista stycket, sådant det lyder enligt denna förordning, skall tillämpas från tjänstgöringens början.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 januari 1951.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, vissa frågor rörande *ändring i familjebidragsförordningen* och anför därvid följande.

Inledning.

Försvarets socialbyrå erhöll våren 1947 uppdrag att i samråd med socialstyrelsen och, i den mån så befunnas erforderligt, jämväl med dåvarande statens arbetsmarknadskommission verkställa utredning rörande grunderna för bestämmande av familjebidrag m. m. Våren 1948 anmodades socialbyrån att vid fullgörandet av uppdraget närmare överväga jämväl de synpunkter, som i fråga om familjebidrag åt värnpliktiga framkommit i vissa remissyttranden över 1945 års försvarskommittés betänkande.

Den 21 december 1948 avgav socialbyrån förslag i anledning av de sålunda meddelade uppdragen. Efter remiss av förslaget framlades genom proposition den 10 mars 1950, nr 146, förslag till förordning angående provisorisk förhöjning av familjepenning enligt familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99). Propositionen innefattade förslag om upphävande av dittillsvarande dyrortsgruppering av familjepenningen ävensom rörande vissa justeringar av familjepenningens maximibelopp. Propositionen bifölls av riksdagen och förordningen utfärdades den 26 maj 1950 (nr 188). Förordningen har giltighet allenast under budgetåret 1950/51.

I propositionen 1950: 146 har lämnats redogörelse för dels huvuddragen i socialbyråns förslag, dels detaljförslaget om avskaffandet av dyrortsgrupperingen i vad gäller familjepenningen samt rörande familjepenningens maximibelopp, dels ock innehållet i de yttranden, vilka i fråga om nyssberörda detaljförslag avgivits av hörda myndigheter och organisationer.

Sedermera har försvarets socialbyrå den 25 oktober 1950 avgivit förslag till vissa ytterligare ändringar i familjebidragsförfattningarna. Över sistnämnda förslag, som berör fråga angående dels familjebidragsförordningens tillämplighetsområde dels ock storleken av ifrågakommande begravningsbidrag, ha i anledning av remiss utlåtanden avgivits av *kammarrätten* och *chefen för försvarsstaben*.

Familjepenning (6 §).

Departementschefen.

Enligt förordningen den 26 maj 1950 må familjepenning under budgetåret 1950/51 å samtliga orter utgå med högst så stort belopp för dag, som upptages i följande tariff:

För hustru och fränskild hustru ävensom — därest värnpliktig icke sammanlever med hustru eller hustrun, med vilken han sammanlever, är arbetsförmögen — för annan familjemedlem, som förestår hemmet åt värnpliktig med hemmavarande familjemedlem under 16 år	För annan familjemedlem över 16 år än som avses i kol. 1	För annan familjemedlem under 16 år än som avses i kol. 1
kronor	kronor	kronor
3: 50	1: 90	1: 50

Med hänsyn till den ståndpunkt i fråga om familjepennings dyrortsgruppering, som riksdagen intog vid behandlingen av propositionen 1950: 146, synes anledning icke föreligga att ånyo upptaga detta spörsmål. Jag förutsätter alltså, att dyrortsgrupperingen nu definitivt slopas såsom grundval för familjepenningen och att familjepennings maximibelopp skola vara lika å samtliga orter.

Vad härefter angår maximibeloppen vill jag först erinra, att socialbyrån i sitt förslag framhöll att den levnadskostnadsfördyring, som inträffat från den 1 juli 1942, när förordningen i ifrågavarande avseende trädde i kraft, och till den 1 oktober 1948, vore så markerad att den i och för sig motiverade en höjning av familjepenningsbeloppen inom samtliga dyrortsgrupper, ävensom att levnadskostnadsfördyringen under berörda tidrymd syntes bära medföra, att de högsta belopp, varmed familjepenning skulle kunna utgå, borde fastställas till respektive kronor 3: 75, 2: — och 1: 50 för dag för ifrågavarande tre kategorier av familjemedlemmar.

Jag förordar att familjepenningen bestämmes i enlighet med byråns förslag. Jag vill i anslutning därtill framhålla, att nämnda förslag visserligen anslöt sig till prisläget den 1 oktober 1948 men att därvid en viss avrundning uppåt vidtogs i fråga om dagsbeloppen för hustru, 3: 75, och minderårigt barn, 1: 50. Denna avrundning täcker den prisstegring som inträffat under tiden den 1 oktober 1948—den 1 oktober 1950 och lämnar jämväl utrymme för viss ytterligare prisstegring.

Vad här föreslagits rörande familjepenningen föranleder genomgripande ändring av 6 § förordningen, varjämte till följd av dyrortsgrupperingens avskaffande 28 § 1 mom. sista meningen bör utgå.

Näringsbidrag (14—17 §§).**Gällande bestämmelser.**

Bestämmelser rörande näringsbidrag äro meddelade i 14—17 §§ förordningen. Näringsbidrag kan ifrågakomma för såväl upprätthållande av rörelse som för nedlagd sådan.

Enligt 14 § må värnpliktig, som driver näring eller rörelse, i stället för familjepenning och bostadsbidrag erhålla näringsbidrag till bestridande av avlöningskostnader, som uppkomma till följd av att särskild arbetskraft måste anlitas för att under den värnpliktiges tjänstgöring helt eller delvis ersätta honom. Dyligt bidrag må utgå med högst 10 kronor för dag. Enligt 17 § skall vid valet mellan bidragsformer — om förutsättningar för beviljande av näringsbidrag som nyss nämnts äro för handen — denna form av bidrag äga företräde framför familjepenning och bostadsbidrag.

Enligt 15 § kan, då synnerliga skäl föreligga och hinder möter mot näringens eller rörelsens fortsatta bedrivande under den värnpliktiges tjänstgöring men förutsättningar finnas för näringens eller rörelsens återupptagande efter tjänstgöringens slut, särskilt bidrag beviljas för bestridande under tjänstgöringen av utgifter, som prövas nödvändiga för att näringen eller rörelsen skall kunna av den värnpliktige återupptagas efter tjänstgöringens slut. Dyligt näringsbidrag må beviljas med högst etthundra kronor för månad. Bidragsformen utgör ett komplement till den familjepenning och det bostadsbidrag, som den värnpliktige må komma i åtnjutande av. Tillsynsmyndighetens medgivande erfordras emellertid för att bidraget tillsammans med utgående familjepenning och bostadsbidrag skall få överstiga trehundra kronor för månad.

Beträffande båda näringsbidragsformerna gäller, att de icke utan tillsynsmyndighetens medgivande må utgå till värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd).

Socialbyrån.

Socialbyrån har framhållit, att, därest näringsbidragsformerna skola bibehållas i huvudsak oförändrade, deras maximibelopp torde böra höjas. Byrån har härvid anfört beträffande bidrag enligt 14 §.

Näringsbidraget för upprätthållande av rörelse avser i främsta rummet att möjliggöra bestridande av de avlöningskostnader, som uppkomma till följd av att särskild arbetskraft måste anlitas för att under den värnpliktiges tjänstgöring helt eller delvis ersätta honom. Vid bedömning av behovet av sådant bidrag nödgas man dock att, i förekommande fall, taga hänsyn till den värnpliktiges försörjningskyldighet mot familjemedlemmar och hans bostadskostnad samt alltså i vissa fall låta näringsbidraget på sitt sätt helt eller delvis inbegripa den familjepenning och det bostadsbidrag, som eljest i mån av behov skulle ha utgått. Med hänsyn till dessa förhållanden torde en ändring av bidragets maximibelopp svårligen kunna vidtagas på en exakt beräkningsgrund. Vid en eventuell ändring synes dock i främsta rummet böra komma i betraktande den avsevärda löneförbättring, som för stora grup-

per av arbetstagare ägt rum sedan den 1 juli 1942 och som medför, att avlöningskostnaderna för anlitande av särskild arbetskraft att ersätta den värnpliktige i näringen eller rörelsen i flertalet fall måste bli avsevärt högre än det maximibelopp, varmed näringsbidrag för närvarande kan utgå. Detta har sin betydelse i de fall, då ringa eller till och med intet tillskott kan påräknas från näringen eller rörelsen. Å andra sidan ha produktpriserna också undergått en höjning. Denna kan dock icke alltid förutsättas motsvara löneutvecklingen. En ändring av näringsbidragets maximibelopp synes därför knappast böra ske med utgångspunkt enbart i ett procenttal, som kan anses motsvara den genomsnittliga löneförbättringen sedan den 1 juli 1942. Att vidtaga en höjning av näringsbidraget med samma procenttal, som föreslagits beträffande höjning av familjepeningen, synes icke heller berättigat. Byrån har vid övervägande av olika synpunkter funnit sig böra föreslå, att näringsbidrag enligt 14 § må utgå med ett till femton kronor för dag förhöjt belopp.

Vad gäller maximibeloppet för näringsbidrag enligt 15 § har byrån också ansett vissa svårigheter föreligga att välja beräkningsgrund för en höjning och härom anfört.

Att det nuvarande maximibeloppet, etthundra kronor för månad, ofta är för lågt för att syftmålet med denna bidragsform skall kunna tillgodoses torde få anses obestriddligt. Närmast förtjänar här beaktas, att hyreskostnaderna ökat rätt väsentligt i så måtto, att dessa för smärre verkstads-, affärs- och liknande lokaler i nybyggda fastigheter äro avsevärt högre än i fastigheter, som funnos tillgängliga vid tidpunkten för fastställandet av det nuvarande maximibeloppet. Byrån har funnit sig böra föreslå, att maximibeloppet höjes från nuvarande etthundra till etthundrafemtio kronor för månad.

Socialbyrån har vidare funnit det i 15 § andra stycket intagna stadgandet, att näringsbidrag för nedlagd rörelse icke utan tillsynsmyndighetens medgivande må tillsammans med familjepening och bostadsbidrag överstiga trehundra kronor för månad, icke längre erforderligt. Byrån har framhållit, att stadgandet närmast torde ha tillkommit för att skapa viss kontroll över beräkningen av behovet av näringsbidrag för nedlagd rörelse. Denna kontroll erhöles emellertid i avseende på värnpliktiga, vilka fullgöra första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd), redan genom att bidrag till dessa värnpliktiga icke finge utgå utan tillsynsmyndighetens medgivande. Beträffande övriga värnpliktiga hade önskad kontroll ansetts kunna erhållas dels genom anvisningar till familjebidragsnämnderna dels ock genom länsstyrelsernas revision av familjebidragsverksamheten.

Enär föreskriften i 17 § om företrädesrätt för näringsbidrag som avser upprätthållande av rörelse visat sig vålla svårigheter i tillämpningen, har socialbyrån ansett föreskriften böra utgå. Härigenom vunnnes större frihet vid val av bidragsform i det enskilda fallet.

I anslutning till vad sålunda anförts har socialbyrån övervägt frågan, huruvida icke mera genomgripande förändringar beträffande näringsbidragsformerna borde vidtagas, och har härom anfört i huvudsak följande.

Huvudsyftet med de båda nuvarande näringsbidragsformerna finge anses vara, att närings- eller rörelseidkarens militärtjänstgöring icke äventyrade näringsens eller rörelsens fortbestånd. Det vore då på sitt sätt likgiltigt, huru-

vida ett eventuellt underskott föranleddes av ökade avlöningskostnader eller av andra omständigheter. Grundsynpunkten medförde emellertid också, att behov av näringsbidrag borde anses föreligga, allenast när ett underskott skulle äventyra företagets framtida fortbestånd. Enbart den omständigheten, att underskott föreläge, syntes icke böra berättiga till näringsbidrag, utan sådant borde beviljas endast där underskottets omfattning under tiden för militärtjänstgöringen hade sådan betydelse, att företagets fortbestånd äventyrades. Ett bedömande av behovet ur denna vidare synpunkt syntes vara ägnat att åtminstone i viss mån undanröja de svårigheter vid behovsprövningen, som kunde uppkomma därigenom att företagaren hade vissa möjligheter att själv avgöra, huru han i tiden ville förlägga vissa utgifter och intäkter. Vidare syntes vid en dylik behovsprövning hänsyn böra tagas även till företagets och företagarens förmåga att med hänsyn till tillgångar och skulder samt dessas art själv bära underskottet. I sammanhanget ville byrån erinra att hela familjebidragssystemet icke syftade till att gottgöra de värnpliktiga för de ekonomiska uppoffringar, som kunde föranledas av militärtjänstgöringen, utan till att i mån av behov lindra dessa. Från denna grundprincip ansågo socialbyrån rörelse- och näringsidkare icke skäligen kunna undantagas.

Ur här berörda synpunkter hade socialbyrån haft under övervägande, huruvida icke en enda näringsbidragsform borde vara tillräcklig, vilken i så fall skulle möjliggöra bidrag i de fall, då behov därav föreläge för att närings- eller rörelsens framtida fortbestånd icke skulle äventyras, medan i förekommande fall behov i fråga om familjemedlemmarnas försörjning eller bostadskostnadens täckande skulle tillgodoses genom familjepenning och bostadsbidrag.

De svårigheter, som alltid varit förenade med prövningen av behovet av näringsbidrag, hade socialbyrån funnit icke kunna helt undvikas med den ifrågasatta enhetliga näringsbidragsformen. Ökade förutsättningar för en rätt bedömning av bidragsbehovet ansåges dock kunna erhållas genom föreskrift, att prövning härutinnan skulle ankomma på länsstyrelse.

Socialbyrån har icke framlagt något utformat förslag till författningsbestämmelser för den sålunda diskuterade, enhetliga näringsbidragsformen.

Yttranden.

En höjning av nu utgående maximibelopp för näringsbidrag har tillstyrkts av flertalet myndigheter och sammanslutningar, som yttrat sig i denna del av förslaget. *Statskontoret* har dock icke velat tillstyrka höjning. *Sveriges hantverks- och småindustriorganisation* åter har påyrkat en större höjning än socialbyrån föreslagit.

Statskontoret har sålunda uttalat, att, därest en höjning ansåges böra vidtagas, denna torde kunna begränsas till 10 % eller samma procenttal, som av ämbetsverket förordats beträffande familjepenningen.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation har ansett maximibeloppen böra fastställas till enligt 14 § lägst 20 kronor för dag och enligt 15 § lägst 200 kronor för månad. Till stöd härför har framhållits, att en företagare inom hantverk och småindustri åsamkas betydande indirekta förluster, om han i anledning av militärtjänstgöring måste överlåta ansvaret för rörelsen på främmande arbetskraft eller nedlägga driften. Det syntes då skäligt, att bestämmelserna angående näringsbidrag så utformades, att åtminstone bidra-

gens maximibelopp tillnärmelsevis kunde motsvara kostnaden för avlöning av vikarie eller för täckande av de direkta fasta kostnaderna vid en drifts-nedläggelse.

I några yttranden har den förut berörda frågan om en gemensam näringsbidragsform upptagits till behandling.

Socialstyrelsen och *länsstyrelsen i Norrbottens län* ha sålunda förordat en gemensam näringsbidragsform, därvid familjebidragsnämnds beslut borde underställas länsstyrelsens prövning. *Överbefälhavaren* har ifrågasatt, huruvida icke en enhetlig näringsbidragsform i ungefärlig överensstämmelse med de av socialbyrån ifrågasatta riktlinjerna borde införas. *Tjänstemännens centralorganisation* har funnit införandet av en enhetlig näringsbidragsform böra närmare övervägas och *försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd* har skisserat ett förslag rörande näringsbidragsformerna, som nära ansluter till socialbyråns, dock utan att ändringar vidtagas beträffande näringsbidrag enligt 14 § familjebidragsförordningen, medan *länsstyrelsen i Malmöhus län* ansett, att redan i det av socialbyrån nu framlagda förslaget bort intagas en bestämmelse, att familjebidragsnämnds beslut angående näringsbidrag skall fastställas av länsstyrelse.

Departementschefen.

I likhet med socialbyrån och flertalet hörda myndigheter och sammanslutningar finner jag erforderligt att i förevarande sammanhang ändringar vidtagas i de stadganden i förordningen, som beröra näringsbidrag. Vad först gäller frågan om formerna för sådana bidrag vill jag erinra, att bidrag för upprätthållande av rörelse infördes genom 1940 års krigsfamiljebidragsförordning och bidrag för nedlagd rörelse genom 1942 års förordning. Det är uppenbart, att näringsbidragen under den tid, då 1946 års familjebidragsförordning varit i kraft, på grund av den relativt ringa omfattningen av inkallelserna och den omständigheten att dessa berört huvudsakligen värnpliktiga under första tjänstgöring kommit att minska i omfattning och betydelse. Härefter torde till en del ligga orsaken till de uppkomna svårigheterna vid behovsprövningen av dessa bidragsformer. Näringsbidragens betydelse vid inkallelser som äro mera omfattande och beröra äldre värnpliktiga synes emellertid icke böra underskattas. De svårigheter, som nu mött vid behovsprövningen, äro måhända i och för sig ägnade att aktualisera frågan om en mera genomgripande ändring av näringsbidragen, men jag är icke nu beredd att förorda införandet av en enhetlig näringsbidragsform.

Den förut berörda förhöjningen av familjepennningens maximibelopp synes även böra föranleda en uppräknig av maximibeloppen för näringsbidrag i dess två nu förekommande former. Socialbyråns förslag härutinnan, som lämnats utan erinran i flertalet yttranden, anser jag lämpligt avvägt. Jag föreslår alltså, att näringsbidrag enligt 14 § förordningen må utgå med högst 15 kronor för dag och näringsbidrag enligt 15 § med högst 150 kronor för månad.

De skäl, som socialbyrån ansett tala för slopandet av det i 17 § förordningen intagna stadgandet om företrädesrätt för näringsbidrag som avser upprätthållande av rörelse framför andra former av familjebidrag, finner jag bärande. Jag förordar alltså att berörda stadgande utgår.

Jag anser också, att stadgandet i 15 § förordningen om att tillsynsmyndighetens medgivande erfordras för att näringsbidrag för nedlagd rörelse tillsammans med familjepenning och bostadsbidrag må överstiga visst belopp för månad knappast är erforderligt och vill alltså förorda att detta stadgande utgår.

Begravningsbidrag (19 §).

Gällande bestämmelser.

Bestämmelser om begravningsbidrag till värnpliktig äro givna i 19 § förordningen. Bidrag utgår med 250 kronor för avliden hustru, med vilken den värnpliktige sammanlevde, och med 150 kronor för avlidet barn eller adoptivbarn, som stod under den värnpliktiges vårdnad.

Bidraget är förknippat med visst villkor. För bidragets utbekommande förutsättes nämligen att den värnpliktige antingen uppbar familjepenning för den avlidna familjemedlemmen eller åtnjöt näringsbidrag enligt 14 § förordningen.

Socialbyrån.

Vad först angår *begravningsbidragens belopp* har socialbyrån i sin framställning den 21 december 1948 föreslagit en höjning av desamma till 400 kronor för avliden hustru och 250 kronor för avlidet barn eller adoptivbarn. Härigenom, anförde byrån, komme bidraget för avliden hustru att till beloppet motsvara den enligt 1927 års militärsättningsförordning utgående begravningshjälpen.

Byrån har sedermera — under erinran att enligt nu gällande militärsättningsförordning den 2 juni 1950 begravningshjälpen utgjorde 500 kronor — föreslagit höjning av begravningsbidraget för avliden hustru enligt familjebidragsförordningen till sistnämnda belopp. Någon höjning av bidraget för avlidet barn utöver den tidigare förordade syntes däremot icke påkallad.

Beträffande ovan berörda *villkor* för bidragets utbekommande har byrån framhållit att den nuvarande föreskriften därom åtminstone i vissa fall kunde leda till obilliga resultat:

Som exempel kan nämnas det fall, att den värnpliktige med hänsyn till hustruns arbetsinkomst icke uppbar familjepenning. Avlider hustrun, kan det vara orimligt, att begravningsbidrag förvägras. Borttagande av varje behovsprövning kan å andra sidan i enstaka fall leda till, att dylikt bidrag kommer att utgå, ehuru något som helst behov icke kan anses föreligga. Det får emellertid anses mindre tilltalande med en behovsprövning för denna form av familjebidrag. Det kan också erinras, att åtminstone under fredsförhållanden bidragsformen har ringa statsfinansell betydelse.

Yttranden.

Socialbyråns första förslag om höjning av begravningsbidragens belopp har icke mött gensaga. *Överbefälhavaren* samt *försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd* ha emellertid föreslagit, att begravningsbidrag med 250 kronor borde utgå även för andra avlidna familjemedlemmar än de av socialbyråns förslag berörda. Därvid borde dock förutsättas, att den värnpliktige vid tiden för dödsfallet ägde uppbära familjepening för ifrågasvarande familjemedlem.

I anledning av socialbyråns senare förslag har *chefen för försvarsstaben* tillstyrkt en höjning av begravningsbidraget för avlidne hustru till 500 kronor, dock endast under förutsättning att den för värnpliktig enligt värnpliktsavlöningskungörelsen (SFS 1945: 881) utgående begravningshjälpen samtidigt höjdes från nuvarande 400 till 500 kronor. I anslutning härtill har föreslagits att skillnad icke skall göras i begravningsbidragets belopp för olika familjemedlemmar.

Kammarrätten har ansett att det av socialbyrån åberopade skälet för höjning av bidraget för hustru till 500 kronor knappast är bärande, därvid kammarrätten erinrat om att begravningshjälpen enligt värnpliktsavlöningskungörelsen allenast utgör 400 kronor.

Mot byråns förslag i övrigt i denna del har någon erinran icke framställts.

Departementschefen.

Jag finner mig böra biträda socialbyråns förslag till höjning av de nu utgående begravningsbidragens belopp och förordar alltså att dessa bestämmas till 500 respektive 250 kronor. Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag i statsverkspropositionen denna dag under punkten *Armén: Avlöningar m. m.* till värnpliktiga förordat att den för värnpliktig utgående begravningshjälpen enligt värnpliktsavlöningskungörelsen höjes till 500 kronor.

Däremot är jag icke beredd att tillstyrka socialbyråns förslag om upphävande av nu gällande villkor för begravningsbidrags utbekommande, nämligen åtnjutande vid tiden för dödsfallet av familjepening för den avlidne eller ock näringsbidrag.

Tid varunder familjebidrag må utgå (13 §).**a) Förlängda familjebidrag.****Gällande bestämmelser.**

I 13 § förordningen meddelas bestämmelser rörande de tidrymder varunder familjebidrag i dess vanliga former må utgå. Bestämmelserna äro så utformade att bidrag i vissa fall kan utgå för någon tid utöver den värnpliktiges tjänstgöring, s. k. förlängt familjebidrag. Från denna förmån äro i princip undantagna värnpliktiga vid tjänstgöring enligt 27 § 1 mom. värnpliktslagen (13 § 1 mom. första och tredje styckena förordningen).

Till belysning av paragrafens nuvarande regler om förlängt familjebidrag må här återgivas departementschefens uttalande i propositionen 1946:73 (s. 44):

För värnpliktig, som fullgör fredstjänstgöring enligt 27 § 1 mom. värnpliktslagen, är dagen för tjänstgöringens början och för dess slut på förhand bestämd. Med hänsyn härtill föreslås, att den vid beredskaps- och krigstjänstgöring gällande rätten att bibehålla familjepenning under fem dagar efter tjänstgöringens avslutande, därest tjänstgöringstiden uppgått till minst 30 dagar, icke skall gälla för ifrågavarande värnpliktiga. Skäl för att familjebidrag skulle utgå under nämnda fem dagar var, när bestämmelsen härom genomfördes, att den värnpliktige därigenom skulle beredas ersättning för eventuella resdagar i samband med tjänstgöringens början och avslutande, och därjämte, att man ville säkerställa att familjebidragsnämnderna hunne bliva underrättade om tjänstgöringens upphörande före nästa utbetalningstillfälle. Dessa skäl föreligga icke beträffande fredstjänstgörande värnpliktiga i vidare mån än då resan till respektive från tjänstgöringsorten tager i anspråk längre tid än inrycknings- respektive utryckningsdagen. Endast i sådant fall bör familjepenning få utgå utöver tjänstgöringstiden jämte in- och utryckningsdagarna. Detta har tillgodosetts genom den föreslagna nya lydelsen av 1 momentets första stycke.

I 1 mom. tredje stycket har intagits ett stadgande, att förlängd familjepenning och förlängt bostadsbidrag, som efter särskild prövning må beviljas efter krigs- och beredskaptjänstgörings upphörande, icke må beviljas efter fredstjänstgöring enligt 27 § 1 mom. värnpliktslagen i andra fall än då tjänstgöringen kommit att upphöra tidigare än som ursprungligen kunnat förutsättas, d. v. s. vid hemförlovning i anledning av sjukdom eller av annan särskild orsak.

1945 års försvarskommitté.

1945 års försvarskommitté berörde i sitt den 25 november 1947 avgivna betänkande angående försvarets omorganisation en i anledning av motion vid 1946 års riksdag behandlad fråga om införande av en särskild utryckningspremie om minst 100 kronor, avsedd att tilldelas den värnpliktige vid rekrytutbildningens slut. Kommittén avstyrkte förslaget. Under remissbehandlingen av kommittébetänkandet berördes frågan av några myndigheter. Sålunda uttalade sig *försvarsväsendets personalvårdsnämnd*, numera försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, för införandet av en utryckningspremie om 100 kronor för familjeförsörjare och 50 kronor för övriga. Nämnden framhöll dock, att om av kostnadsskäl eller eljest förslaget om en utryckningspremie icke ansåges kunna realiserats, det torde böra övervägas huruvida icke värnpliktiga, vilka under tjänstgöringstiden uppburit familjebidrag, borde medgivas rätt till förlängt familjebidrag enligt i familjebidragsförordningen angivna grunder. Nu gällande hinder härför vid tjänstgöring enligt 27 § 1 mom. värnpliktslagen borde sålunda enligt nämndens uppfattning undanröjas. *Försvarets socialbyrå* framhöll i anledning av kommitténs betänkande, att man generellt icke borde avvisa tanken på ekonomisk hjälp åt de värnpliktiga vid återgången till civil verksamhet. Behovet av sådan hjälp ansåg byrån dock växla och i vissa fall icke alls föreligga. Byrån ansåg

det därför icke lämpligt att bereda alla värnpliktiga en lika stor utryckningsförmån. En utväg att avhjälpa åtminstone de mest trängande hjälpbehoven syntes vara att utvidga rätten till förlängt familjebidrag. Möjligheten att erhålla sådant förlängt familjebidrag syntes böra utsträckas till att omfatta även värnpliktiga, vilkas tjänstgöring avslutades vid på förhand bestämd tidpunkt. Undantag syntes dock böra göras beträffande värnpliktiga, som fullgjorde repetitionsövning om allenast 30 dagar. Vidare syntes i övriga fall — vid fredstjänstgöring — den tid, under vilken förlängt familjebidrag i vad avsåge familjepenning borde utgå, kunna begränsas till 14 dagar.

Socialbyrån.

Socialbyrån, som erhållit uppdrag att överväga de synpunkter som framkommit under remissbehandlingen av försvarskommitténs betänkande, har förklarat sig fortfarande hysa den uppfattningen, att förlängt familjebidrag borde beredas i stället för en till alla värnpliktiga utgående, lika stor utryckningsförmån, och efter erinran om de synpunkter, som lades till grund vid utformandet av familjebidragsförordningen i nu ifrågavarande del, anført följande.

Även om vid tjänstgöring enligt 27 § 1 mom. värnpliktslagen in- och utryckningsdagarna må vara på förhand kända, föreligga enligt byråns förmenande i vissa fall behov av s. k. förlängt familjebidrag. Utryckningsdagen har nämligen i vissa fall infallit så, att den värnpliktige på grund av helger och liknande omständigheter — även om han återgått till före militärtjänstgöringens påbörjande innehavd anställning — varit förhindrad att för viss relativt lång tid förskaffa sig arbetsinkomst. I andra fall ha svårigheter uppkommit på grund av att avlöning i civilt arbete utbetalats i efterskott. För den värnpliktige måste det i dylika fall framstå såsom obilligt, att familjebidrag icke må utgå under viss tid efter militärtjänstgöringens slut.

Vad angår s. k. obligatoriskt förlängt familjebidrag — familjebidrag under fem dagar — gäller fortfarande det skälet, att man bör söka säkerställa, att familjebidragsnämnderna före nästa utbetalningstillfälle för familjebidrag hinna bliva underrättade om tjänstgöringens upphörande.

Byrån finner sig på anförda skäl böra föreslå, att de inskränkande bestämmelserna rörande s. k. förlängt familjebidrag i samband med tjänstgöring jämlikt 27 § 1 mom. värnpliktslagen utgå. Detta innebär ett frånträdande av den uppfattning, åt vilken byrån i sitt förenämnda yttrande över försvarskommitténs betänkande gav uttryck, nämligen att tiden för förlängt familjebidrag vid tjänstgöring, varom nu är fråga, borde begränsas till fjorton dagar. Det synes nämligen icke praktiskt att i förordningen intaga skilda bestämmelser för tjänstgöring enligt 27 § 1 mom. värnpliktslagen och tjänstgöring enligt andra stadganden i samma lag. Syftet med den ursprungligen av byrån förordade begränsningen torde också kunna nås anvisningsvägen.

Yttranden.

De myndigheter, som uttalat sig om socialbyråns senaste förslag, ha i allmänhet tillstyrkt detsamma. *Statskontoret* har dock ansett tillräckliga skäl ej anförda för ett slopande av de inskränkande bestämmelser, som nu gälla rörande förlängt familjebidrag i samband med värnpliktigs rekryttjänstgöring. *Försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd* har i princip förklarat sig vidhålla vad nämnden i sitt utlåtande över 1945 års försvarskommittés be-

tänkande anfört rörande uttryckningspremie. Nämnden har dock i nuvarande läge velat begränsa sig till att föreslå, att uttryckningspremien bestämdes till 25 kronor, varvid nämnden förutsatte, att socialbyråns förslag om förlängt familjebidrag icke därigenom skulle beskäras.

Departementschefen.

Enligt 1942 års fredsfamiljebidragsförordning gällde, att familjebidrag till värnpliktiga under fredstjänstgöring utgick endast för tid, varunder tjänstgöring fullgjordes. Vid den år 1946 verkställda översynen av familjebidragsbestämmelserna ansågs det motiverat att för ifrågavarande värnpliktiga bibehålla restriktiva bestämmelser rörande rätt till förlängt familjebidrag.

Sedermera ha väckts förslag alternativt om upphävande helt eller delvis av nämnda restriktioner eller om införande av en uttryckningspremie vid rekrytutbildningens slut.

För min del anser jag att vad som förekommit i frågan sedan 1946 icke givit övertygande skäl för frångående av den ståndpunkt som då intogs.

Jag är alltså icke beredd förorda förlängning av rätten till familjebidrag för värnpliktiga som fullgjort tjänstgöring enligt 27 § 1 mom. värnpliktslagen. Ej heller kan jag biträda förslaget om uttryckningspremie.

Enligt departementsförslaget har 13 § undergått omarbetning av väsentligen formell natur. Härvid har begreppet »tjänstgöringstid» införts som allmän norm vid beviljande av familjebidrag; i detta avseende må hänvisas till redogörelsen under b) i det följande. — I såväl den gällande som föreslagna texten förutsattes att bostadsbidrag kan hava utgått för längre tid än som motsvarar tjänstgöringstiden. Detta sammanhänger därmed att vissa bostadsbidrag, såsom framgår av paragrafens 1 mom., beviljas enligt principen att till betalning *förfallande* utgifter skola gäldas. — Slutligen må framhållas, att bostadsbidrag enligt 11 § 1 mom. (flyttningsbidrag) utbrutits och behandlats för sig i departementsförslaget; skälet härtill framgår av redogörelsen under c) i det följande.

b) Beräkning av tjänstgöringstid.

Departementschefen.

I 13 § förordningen äro meddelade ett flertal föreskrifter rörande den tid under vilken familjebidrag i olika former och under skiftande förhållanden kunna utgå. Principiellt utgå bidragen för tjänstgöringstiden.

34 § familjebidragskungörelsen innehåller bestämmelser om vad som forstås med tjänstgöringstid. Dessa bestämmelser äro emellertid icke fullständiga utan kompletteras av föreskrifter i 13 § förordningen.

Av praktiska skäl förordar jag att frågan vad som skall avses med tjänstgöringstid helt regleras i kungörelsen. Bestämmelse i sådant syfte har införts i 13 § 3 mom. förordningen. I enlighet härmed har ordet »tjänstgöringstid» genomgående införts i 13 § förordningen.

Vid bestämmandet i kungörelsen av begreppet tjänstgöringstid torde däri få inräknas även resdagar utöver in- och uttryckningsdagar (jfr nuvarande

13 § 1 mom. första stycket förordningen); detta innebär för vissa fall motsvarande förlängning av bidraget.

På grund av vad jag nu och ovan under a) förordat saknas skäl att bibehålla nuvarande 13 § 1 mom. fjärde stycket förordningen. Likaledes torde 3 mom. i samma paragraf böra utgå, då de ifrågavarande spörsmålen nära sammanhånga med begreppet tjänstgöringstid och därför böra regleras i kungörelsen.

c) Bostadsbidrag.

Gällande bestämmelser.

Bostadsbidrag utgå i följande olika former, nämligen:

bostadsbidrag i egentlig mening, omfattande dels bidrag för bostad i den värnpliktige eller hans hustru tillhörig fastighet dels ock bidrag i annat fall, d. v. s. för förhyrd bostad (9 §);

bidrag för uppvärmning (10 §);

bidrag för flyttningskostnader (11 § 1 mom.); samt

bidrag för förvaring av lösören (11 § 2 mom.).

I 13 § 1 mom. andra stycket regleras de tider för vilka bidragen skola beräknas. Det stadgas sålunda, att bidrag för bostad i egen eller hustrus fastighet samt bidrag för uppvärmning beräknas för dag och utgå under tjänstgöringstiden. Bidrag »i annat fall» — d. v. s. bidrag för förhyrd bostad samt för flyttningskostnad och förvaring — utgå till gäldande av utgifter, vilka *förfalla* från och med inställeledagen och uppbäras till och med utgången av den månad under vilken tjänstgöringen upphört; härjämte ges en jämningsregel med avseende å bidrag för förhyrd bostad. Bidrag av den förra kategorien gäldas enligt kungörelsen i efterskott, medan bidrag av den senare kategorien i princip gäldas för månad i förskott.

Departementschefen.

Socialbyrån har avgivit förslag även i förevarande avseende, vilket förslag — delvis på grund av ett av kammarrätten avgivet remissyttrande — undergått en relativt genomgripande omarbetning inom departementet. På grund härav och med hänsyn till bestämmelsernas tekniska natur inskränker jag mig i huvudsak till att motivera departementsförslagets avvikelser från vad som för närvarande gäller. I departementsförslaget återfinnas bestämmelserna i fråga uti 13 § 1 mom. andra—femte styckena.

För närvarande utgår bidrag för *flyttning* enligt principen att förfallande utgifter ersättas. Denna princip synes emellertid här föga tillämplig. Det avgörande torde vara tidpunkten för flyttningens verkställande. I enlighet härmed har femte stycket i förslaget fått sin lydelse, varjämte, såsom förut nämnts under a), flyttningsbidraget utbrutits ur bestämmelsen om de förlängda bidragen och behandlats för sig (2 mom. andra stycket förslaget).

I fråga om bidraget för *bostad i egen eller hustrus fastighet* har ändring i sak ej gjorts (andra stycket förslaget).

Beträffande bidrag för *förhyrd bostad* har ej heller saklig ändring varit

åsyftad. Enligt förslaget utgår bidraget till gäldande av utgifter, vilka förfalla under tjänstgöringstiden (tredje stycket). Denna avfattning avviker från den nuvarande, men då bidraget utgår månadsvis i förskott torde resultatet bliva detsamma.

Vad härefter angår bidraget för *förvaring* har kammarrätten framhållit, att detsamma bör vara underkastat samma regler som bidraget för förhyrd bostad. Jag delar denna mening. De båda bidragen ha därför i förslaget jämställts (tredje stycket).

Bidrag för *uppvärmning* utgår enligt gällande bestämmelser under tjänstgöringstiden och gäldas i efterskott.

Socialbyrån har föreslagit att detta bidrag borde utgå för samma tid som bidraget för förhyrd bostad och i förskott. Häremot har kammarrätten ifrågasatt huruvida icke då fråga är om värnpliktig som bebor egen fastighet eller eljest själv har att ombesörja sin bostads uppvärmning gällande ordning vore att föredraga.

För egen del får jag i fråga om uppvärmningsbidragen anföra följande. Svårigheten att lösa frågan om beräkningen av dessa bidrag ligger däri att de äro av sinsemellan olika natur, nämligen å ena sidan bidrag för uppvärmning av bostad i egen fastighet eller för uppvärmning som den värnpliktige eljest har att ombesörja, t. ex. i förhyrd bostad utan värmeledning, och å andra sidan bidrag till de för närvarande brukliga bränsletilläggen, vilka ofta debiteras i samband med hyran och förfalla samtidigt med denna. Att bidrag av den senare kategorien bör gäldas i förskott synes uppenbart. Men även beträffande den förra kategorien kan förskottsbetalning ofta vara påkallad; det kan ju inträffa, vilket socialbyrån även framhållit, att den värnpliktiges familj saknar egna medel för att förskjuta kostnaderna för inköp av bränsle. I den mån bidrag utgår i förskott, bör även författningsenlig möjlighet föreligga att låta bidraget omfatta hela slutmånaden; i annat fall bleve familjebidragsnämnderna ofta nödsakade att inleda en ur flera synpunkter olämplig återkravsprocedur mot den värnpliktige. Då det enligt min mening icke bör ifrågakomma att i förordningen meddela skilda bestämmelser om olika slag av uppvärmningsbidrag — särskilt icke med tanke på de skiftande former av bränsletillägg som förekomma inom riket — torde det få överlämnas åt tillsynsmyndigheten att genom anvisningar överbrygga de oundvikliga svårigheterna. Det må nämnas att enligt gällande praxis i familjebidragsärenden ha sådana bränsletillägg som förfallit samtidigt med hyran jämställts med denna. Så torde även böra ske i fortsättningen, utan att särskild föreskrift härom i förordningen torde vara erforderlig.

Vissa frågor rörande bostadsbidrags storlek.

a) 12 § 3 mom. tredje stycket.

I 12 § 3 mom. tredje stycket förordningen stadgas att i fråga om värnpliktig som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd) vid bestäm-

mandet av bostadsbidrag hänsyn icke må tagas till större bostadskostnad än som svarar mot hyran å orten för bostad om *ett* rum och kök, där ej i särskilt fall tillsynsmyndigheten medgiver att bidraget bestämmes med hänsyn till hyran för bostad om *två* rum och kök.

Socialbyrån har i denna del anfört i huvudsak följande.

Medgivande enligt nu förevarande stadgande har förekommit i betydande omfattning. År 1947 inkommo sålunda till byrån 132 framställningar om medgivande, av vilka 124 föranledde bifall och 7 avslag, medan i ett fall medgivande icke erfordrades. År 1948 intill den 1 oktober ha inkommit 134 framställningar om medgivande, av vilka 121 bifallits och 13 avslagits.

Att medgivande söktes och ansetts böra lämnas i nämnd utsträckning måste ses mot bakgrunden av förhållandena å bostadsmarknaden. De värnpliktiga ha i många fall varit nödsakade att förhyra till buds stående bostad, även om denna varit större och dyrare än vad den bostadssökande själv önskat och till och med om kostnaden varit större än som under mera normala förhållanden skulle svarat mot vederbörandes ekonomiska förhållanden. I många fall har det också visat sig, att värnpliktig under militärtjänstgöringen erbjudits bostad från bostadsförmedling eller annat håll, där han länge varit anmäld som bostadssökande.

Det synes inte sannolikt, att förhållandena på bostadsmarknaden komma att avsevärt förbättras under de allra närmaste åren. Vidare torde böra beaktas, att bostadsproduktionen i stor utsträckning inriktats på större bostäder än enrunslägenheter. Slutligen torde på längre sikt hänsyn böra tagas till det socialt önskvärda i att åtminstone familjer med barn få större bostadsutrymme än ett rum och kök. Av anförda skäl torde nu och inom den närmaste framtiden den restriktiva huvudregeln ha mindre betydelse och dess berättigande i vart fall framdeles kunna ifrågasättas.

Ovan anförda synpunkter böra enligt byråns uppfattning ytterligare medföra, att bostadsbidraget icke ovillkorligen begränsas till kostnaden för två rum och kök. I ett om än relativt ringa antal fall har nämligen förekommit, att en dylik begränsning tett sig obillig. Särskilt har så varit förhållandet beträffande vissa värnpliktiga, som på grund av tidigare sjukdom eller på grund av att de genom naturalisation blivit svenska medborgare fullgjort första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd) vid relativt hög levnadsålder. I dylika fall kunna den värnpliktiges civila inkomst och familjens storlek ha medfört, att den värnpliktige förskaffat sig en större bostad, för vilken kostnaden skäligen bör kunna tillgodoses genom bostadsbidrag. Med hänsyn härtill synes socialbyrån böra äga att undantagsvis medgiva hänsynstagande till större bostadskostnad än som svarar mot hyran å orten för bostad om två rum och kök.

Mot socialbyråns nu förevarande förslag ha erinringar framställts endast av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, som funnit tveksamt huruvida familjebidragsnämnds rätt att bevilja bostadsbidrag till värnpliktiga, som fullgjorde första tjänstgöring etc., borde utsträckas att gälla högre bostadskostnad än som svarade mot hyran för *ett* rum och kök. Erfarenheterna visade nämligen, att maximiersättning lätt tenderade att bli normalersättning. De fall, då värnpliktig kunde anses berättigad till högre bostadsbidrag, syntes ej bli flera än att prövning härav utan större olägenhet kunde läggas i tillsynsmyndighetens hand.

Departementschefen.

Vid anmälan av propositionen 1946:73 (s. 43 och 44) fann jag de skäl bärande som dåvarande arbetsmarknadskommissionen anförde till stöd för en begränsning av bostadsbidragets storlek för värnpliktiga, som fullgjorde första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd). Då emellertid de då föreslagna bestämmelserna — innebärande begränsning av bidraget till ett rum och kök — i vissa fall syntes kunna leda till ur social synpunkt obilliga resultat, föreslog jag, att bestämmelse borde intagas om rätt för tillsynsmyndigheten att i särskilt fall medgiva, att bostadsbidraget finge bestämmas med hänsyn till hyran å orten för bostad om två rum och kök. Därvid förutsattes att närmare anvisningar i ämnet skulle meddelas av tillsynsmyndigheten.

Jag håller fortfarande före att en begränsning principiellt bör finnas beträffande storleken av det bostadsbidrag, som må utgå till ifrågavarande värnpliktiga. De av socialbyrån anförda synpunkterna, vilka i huvudsak lämnats utan erinran i remissyttrandena, ha emellertid övertygat mig om att familjebidragsnämnderna även för nu ifrågavarande värnpliktiga böra ha rätt att bevilja ett bostadsbidrag, som svarar mot hyran för två rum och kök. Frågan om bidrag för större bostad än nu nämnts bör emellertid vara beroende av tillsynsmyndighetens medgivande. Jag förutsätter att sådant medgivande endast undantagsvis kommer att vara erforderligt och att tillsynsmyndigheten kommer att utfärda erforderliga anvisningar för tillämpningen av de nya bestämmelserna.

b) 11 § 1 mom. andra stycket.

I 11 § 1 mom. förordningen meddelas bestämmelser om bostadsbidrag för *flyttningskostnader*. Sådant bidrag må tillerkännas värnpliktig, som enligt 9 § är berättigad till bostadsbidrag, därest giltiga skäl för ombyte av bostad föreligga. Andra stycket av momentet innehåller inskränkande bestämmelser.

Socialbyrån har i denna del anfört:

Den (i 1 momentets andra stycke) nu stadgade inskränkningen, att värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd), icke utan tillsynsmyndighetens medgivande må tillerkännas bidrag för flyttning till dyrare bostad eller för flyttning till annan ort, har icke haft större praktisk betydelse. Antalet ansökningar om dylikt medgivande har under de gångna åren varit mycket ringa och i regel föranlett bifall. Inskränkningen kan tänkas ha verkat återhållande på såväl värnpliktiga som familjebidragsnämnder, men nämnderna torde, därest de självständigt ägt besluta i hithörande ärenden, icke ha beviljat bidrag i större utsträckning än tillsynsmyndigheten. Garanti mot missbruk synes kunna skapas genom att tillsynsmyndigheten utfärdar erforderliga anvisningar, varför det inskränkande stadgandet kan utgå.

Erinringar mot socialbyråns förslag ha framställts av *försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd*. Nämnden har funnit tillräckliga skäl icke föreligga att upphäva bestämmelsen, att värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring etc., icke må utan tillsynsmyndighetens medgivande tillerkännas bidrag för flyttning i vissa fall. Nämnden har ansett troligt, att bestämmelsens restriktiva innehåll hämnat ett icke avsett utnyttjande av bidrag

för nämnda ändamål. Särskilt om situationen på bostadsmarknaden lättade eller ett långvarigt beredskapsläge åter skulle inträda syntes bestämmelsen erforderlig.

Departementschefen.

Vid anmälan av propositionen 1946: 73 (s. 42) framhöll jag beträffande de här berörda bestämmelserna i 11 § 1 mom. andra stycket, att erfarenheten visat att vissa värnpliktiga vore benägna att, utan att godtagbara skäl kunde anses föreligga, låta familjen flytta till bättre och dyrare bostad eller från den tidigare bosättningsorten till den värnpliktiges tjänstgöringsort. Detta senare förhållande förekom särskilt, därest tjänstgöringsorten tillhörde högre dyrortsgrupp än den tidigare bosättningsorten. Dylika opåkallade flyttningar borde icke föranleda bidrag för flyttningskostnader.

I likhet med försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd finner jag det icke tillrådligt att upphäva gällande restriktioner i fråga om flyttningsbidrag åt värnpliktiga som fullgöra första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd). Jag är därför icke beredd tillstyrka ändring av 11 § förordningen.

Förordningens tillämplighet (1 §).

Förordningen äger tillämpning beträffande värnpliktiga, som enligt värnpliktslagen inkallas till tjänstgöring, varvid med värnpliktig avses den som avlönas enligt för värnpliktig gällande grunder (1 § 1 mom.) Familjebidragsbestämmelserna må göras tillämpliga jämväl å krigsfrivilliga och annan personal, som tjänstgör vid krigsmakten. Så må dock ske endast under tid, då värnpliktiga äro inkallade enligt 27 § 2 mom. eller 28 § 1 mom. värnpliktslagen (1 § 3 mom. första stycket). Likaledes kunna bestämmelserna göras tillämpliga å medlemmar av frivillig försvarsorganisation, då de enligt i kommandoväg meddelade bestämmelser deltaga i utbildningskurs eller övning (1 § 3 mom. andra stycket).

Socialbyrån har yttrat att 3 mom. i sin nuvarande lydelse vore för snävt och icke medgåve en rimlig tillämpning av familjebidragsreglerna i visst avseende. Sålunda vore för närvarande t. ex. en värnpliktig, vilken vid sitt förband önskade fullgöra militärtjänstgöring utöver den som åvilade honom enligt värnpliktslagen, utesluten från rätt till familjebidrag under den extra tjänstgöringen. Så syntes emellertid icke böra vara förhållandet. En ändring av 1 § 3 mom. första stycket syntes därför påkallad. Rätten för Konungen att meddela föreskrift som här avses borde alltså utsträckas till att gälla vid all militärtjänstgöring och omfatta jämväl värnpliktiga, nämligen sådana som icke kunnat inkallas jämlikt värnpliktslagen.

Vidare har socialbyrån i detta sammanhang berört 1 § 2 mom. förordningen. Byrån har sålunda framhållit, att det formellt icke syntes uteslutet, att värnpliktiga kunde vara inkallade enligt 28 § 1 mom. värnpliktslagen utan att krigsavlöningsreglementet ägde tillämpning. Enär redan nu Konungen jämlikt 1 § 2 mom. förordningen ägde förordna, att bestämmelserna i 20 §,

i vad de avsåge långtidslön, skulle äga tillämpning under tid då värnpliktiga vore inkallade jämlikt 27 § 2 mom. värnpliktslagen, borde sådant förordnande kunna meddelas jämväl vid inkallelser jämlikt 28 § 1 mom. värnpliktslagen. I samband härmed föresloges en ändring i 1 § 2 mom. av formell natur.

Av de i denna del hörda myndigheterna, kammarrätten och chefen för försvarsstaben, har kammarrätten icke uttalat sig i frågan, huruvida krigsfrivilliga och annan i 3 mom. första stycket avsedd personal borde kunna erhålla familjebidrag oavsett tjänstgöringens art, medan i övrigt ingen erinran framställts mot de av socialbyrån föreslagna ändringarna.

Departementschefen.

Erfarenheterna särskilt från de senast anordnade krigsförbandsvisa repetitionsövningarna ge vid handen, att behov föreligger av att — efter frivilligt åtagande — taga i anspråk även värnpliktiga, som icke med stöd av värnpliktslagen kunna inkallas till den repetitionsövning varom fråga är. Intresse finnes på många håll för sådan tjänstgöring. Dessa värnpliktiga synas emellertid under angivna förhållanden icke böra vara uteslutna från förmåner, som jämlikt 1 § 1 mom. kunna tillkomma de med stöd av värnpliktslagen inkallade värnpliktiga. Det torde därför få ankomma på Konungen att meddela föreskrift enligt 1 § 3 mom. första stycket om förordningens tillämplighet å värnpliktiga vilka frivilligt tjänstgöra vid repetitionsövningar och annan utbildning som står i omedelbart sammanhang med dylika övningar. Även krigsfrivilliga och annan med det nuvarande stadgandet avsedd personal synes böra kunna åtnjuta familjebidrag under utbildning som nyss nämnts.

Även förslaget till ändring av 1 § 2 mom. kan jag biträda. I detta sammanhang må framhållas att 20 § förordningen — vartill hänvisning sker i nyssnämnda stadgande — ännu icke blivit satt i kraft. 20 §, som avser hemortslön, får numera anses vara i behov av relativt genomgripande förändringar. Förslag härom kan emellertid ej framläggas förrän de nu pågående övervägandena om nya krigsavlöningsbestämmelser slutförts.

Viss fråga rörande behovsprövningen (14 och 15 §§ kungörelsen).

Närmare bestämmelser om principerna för behovsprövningen i vad avser familjebidragen äro meddelade i familjebidragskungörelsen, särskilt dess 14 och 15 §§.

Vid framläggandet av förslaget till ändringar i förordningen har *socialbyrån* berört bestämmelserna i 14 och 15 §§ kungörelsen rörande det sätt på vilket behovet av familjebidrag skall beräknas och härom anført i huvudsak följande.

Regler för s. k. normerad behovsprövning äro meddelade i 14 § familjebidragskungörelsen och föreskrifter rörande s. k. fri behovsprövning i 15 § kungörelsen. Förstnämnda regler gälla närmast familjemedlemmar, som

avses i 3 § a) förordningen, medan föreskrifterna om den fria behovsprövningen avse övriga kategorier av familjemedlemmar.

Vid utformningen av reglerna i 14 § om hänsynstagande till inkomst, som i vissa fall må föreligga, sökte man att på grundval av ett relativt stort antal faktiska fall, där inkomster av olika slag förefunnos, nå resultat, som för varje särskilt fall kunde anses skäligt.

Byrån har med ett antal teoretiskt tänkbara fall såsom utgångspunkt närmare undersökt, vilka familjebidragsbelopp som med ett bibehållande av de nuvarande bestämmelserna i 14 § kungörelsen skulle komma att utgå vid bifall till byråns förslag om ett slopande av dyrtorsgrupperingen i avseende på familjepeningen och en förhöjning av familjepeningens maximibelopp för olika kategorier av familjemedlemmar. Det har då visat sig, att fall uppkomma, där den normerade behovsprövningen leder till i viss mån oskäliga resultat i så måtto att under mannens militärtjänstgöring familjens inkomster, däri inberäknat familjepening och bostadsbidrag, komma att uppgå till eller överstiga de inkomster, som eljest föreligga. Dylika fall böra emellertid enligt byråns uppfattning icke föranleda ändring av reglerna för den normerade behovsprövningen utan allenast att dessa kompletteras med föreskrift av innebörd, att, i fall som här avses, familjebidraget skall jämkas till skäligt belopp.

Även i andra fall kan behov av sådan jämkning föreligga. Särskilt gör sig detta gällande i sådana fall, där ett minderårigt barn för längre eller kortare tid kan skaffa sig en mera betydande arbetsinkomst. Det kan då inträffa, att den strikta tillämpningen av reglerna om den normerade behovsprövningen medför, att något familjebidrag icke skulle utgå. Det minderåriga barnet blir alltså i dylika fall familjeförsörjare under tid för faderns militärtjänstgöring, något som uppenbart icke åsyftats skola bliva förhållandet.

I 14 § 3 mom. kungörelsen finnes redan nu intaget ett stadgande av innebörd, att jämkning av resultatet av den normerade behovsprövningen kan ifrågakomma i sådana fall, där inkomst föreligger av näring eller rörelse. Med hänsyn till vad i det föregående anförts om resultatet i vissa fall av den strikta tillämpningen av den normerade behovsprövningen synes sistberörda stadgande lämpligen böra erhålla en mera allmän innebörd och alltså avse samtliga fall, där behov av jämkning av det framräknade resultatet föreligger. Härvid avser socialbyrån att utfärda anvisningar till belysning av stadgandets innebörd, vilka anvisningar ange de förhållanden, under vilka jämkning bör vidtagas, och lämna ledning för jämkningens företagande. Avsikten med vad sålunda ifrågasatts kan också uttryckas så, att byrån anser å ena sidan den normerade behovsprövningen böra i princip strängt bibehållas men att å andra sidan tillsynsmyndigheten bör äga befogenhet att för de skiftande förhållanden, som vid den praktiska tillämpningen kunna uppkomma, lämna kompletterande och vägledande riktlinjer för den normerade behovsprövningens företagande i särskilda, mera egenartade fall.

Departementschefen.

Ehuru det torde få ankomma på Kungl. Maj:tt att meddela beslut om ändringar i familjebidragskungörelsen har jag dock velat redovisa de synpunkter, som i förevarande sammanhang anförts rörande tillämpningen av nu gällande regler för behovsprövningen. I likhet med socialbyrån finner jag det icke rimligt, att det på grund av behovsprövningsreglernas utformning skall kunna inträffa att under en värnpliktigs inkallelse ett hans minderåriga barn med egen arbetsinkomst skall nödgas i större utsträckning bidra till andra familjemedlemmars försörjning. Jag är alltså beredd att förorda ändring i familjebidragskungörelsen i den riktning socialbyrån åsyftat.

Förslaget innefattar ytterligare några formella ändringar. Sålunda bör 2 § 3 mom. utgå, sedan bestämmelserna om familjebidrag åt kroppsskadade värnpliktiga numera upphört att gälla (SFS 1950:263). De förut berörda ändringarna av 6, 11 och 15 §§ föranleda ändringar i 39 § första stycket. Slutligen har i andra stycket av sistnämnda paragraf det något missvisande ordet »vägrat» ansetts böra ersättas med »icke funnit skäl».

Förordningens ikraftträdande.

Departementschefen.

I fråga om tidpunkten för de föreslagna bestämmelsernas ikraftträdande hade det i och för sig tett sig naturligt att densamma valts så att bestämmelserna blivit tillämpliga från och med den dag — den 28 maj 1951 — då huvuddelen av de värnpliktiga nästa gång inrycker. Då emellertid en provisorisk förhöjning av familjepeningen redan genomförts för hela budgetåret 1950/51 och med hänsyn till den dominerande ställning familjepeningen intar i systemet finner jag det lämpligare att genomföra det framlagda förslaget först från och med ingången av budgetåret 1951/52. Härifrån torde dock böra göras ett undantag, nämligen i fråga om bostadsbidrag enligt 12 § 3 mom. sista stycket förordningen. I detta avseende synas mig övervägande skäl tala för att de föreslagna ändringarna få träda i kraft redan före den 1 juli 1951. Det kan nämligen anses innebära en onödig omgång, om familjebidragsnämnd skulle vara nödsakad att söka tillsynsmyndighetens medgivande att för juni månad 1951 utgiva bostadsbidrag med belopp, som svarar mot hyreskostnaden för lägenhet om två rum och kök, när nämnden i allt fall från och med den 1 juli 1951 skall äga självständigt besluta härom. Jag vill därför förorda, att de föreslagna ändringarna i familjebidragsförordningen träda i kraft den 1 juli 1951 dock att i fråga om värnpliktig, som inryckt till tjänstgöring senare än den 27 maj 1951, den föreslagna bestämmelsen i 12 § 3 mom. sista stycket förordningen skall få tillämpas redan från tjänstgöringens början.

Slutligen får jag i korthet beröra frågan om familjebidragssystemet i krig.

Familjebidragssystemet i krig.

Nu gällande familjebidragsförordning är avsedd att kunna tillämpas såväl i fred som under beredskapstillstånd och krig.

Under remissbehandlingen av socialbyråns förevarande förslag har emellertid ifrågasatts huruvida bestämmelserna i förordningen äro i allo ändamålsenliga under krigsförhållanden.

Sålunda har *överbefälhavaren* i sitt yttrande över socialbyråns förslag gjort gällande, att familjebidragsbestämmelserna icke synas så utformade

att de kunna följas under krig. Överbefälhavaren har därför föreslagit att en planläggning kommer till stånd beträffande de åtgärder av social och ekonomisk natur för de inkallade och deras anhöriga, som kunna bli erforderliga i krigsläge.

Jag vill vidare erinra om att *försvarets personalbehandlingsutredning* i ett den 3 oktober 1950 dagtecknat betänkande rörande försvarets personaltjänst framhållit angelägenheten av att överväganden om den militära socialtjänsten i krig komma till stånd.

Jag vill här anmäla min avsikt att föranstalta om den sålunda ifrågasatta utredningen, i vilket sammanhang också frågan om familjebidragssystemet under krig torde böra tagas under närmare övervägande.

Departementschefens hemställan.

Departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga upprättat förslag till *förordning om ändring i familjebidragsförordningen den 29 mars 1946 (nr 99)*.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Magnus T. Möller.